

Rajat ylittävien saatavan siirtojen sivullissuhteita koskeva lainvalinta Suomen oikeudessa

Rahoitus ja vakuudet (OT00BE35)

ON-työ

Laatija:

Onni Walling

12.4.2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-työ / Tutkielma

Oppiaine: Rahoitus ja vakuudet

Tekijä: Onni Walling

Otsikko: Rajat ylittävien saatavan siirtojen sivullissuhteita koskeva lainvalinta Suomen oikeudessa

Ohjaaja: Teemu Juutilainen

Sivumäärä: 23 sivua

Päivämäärä: 12.4.2026

Tutkielmassa tarkastellaan rajat ylittävien saatavan siirtojen sivullissuhteisiin sovellettavan lain määräytymistä Suomen kansainvälisessä yksityisoikeudessa. Tutkimuksen kohteena on erityisesti se, minkä valtion lakia nykyoikeuden valossa tulisi soveltaa saatavan siirron esineoikeudellisiin vaikutuksiin suhteessa kolmansiin osapuoliin niissä tilanteissa, joissa siirtoon liittyy useita oikeusjärjestyksiä. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten tällainen lainvalintakysymys tulisi ratkaista Suomessa käytössä olevien oikeuslähteiden perusteella, millaisia asiakysymyksiä prosessissa tulee ratkaistavaksi sekä millaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja oikeuskirjallisuudessa ja kansainvälisessä sääntelykehityksessä on esitetty.

Tutkimus on luonteeltaan oikeusdogmaattinen. Tutkielmassa analysoidaan voimassa olevaa oikeutta, keskeistä oikeuskirjallisuutta sekä kansainvälisiä lähteitä. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota erityisesti siihen, että saatavan siirron sivullissuhteisiin sovellettavaa lakia koskevaa yhtenäistä sääntelyä ei ole Euroopan unionin tasolla, mikä on johtanut jäsenvaltioissa toisistaan poikkeaviin lainvalintaratkaisuihin. Tutkielmassa vertaillaan keskeisiä lainvalintamalleja, kuten siirtäjän kotipaikan lakia ja siirrettyyn saatavaan sovellettavaan lakia.

Tutkimuksessa havaitaan, että eri lainvalintavaihtoehdot korostavat erilaisia oikeusvarmuuteen, ennakoitavuuteen ja sivullissuojaan liittyviä näkökohtia. Tutkielmassa arvioidaan näiden vaihtoehtojen soveltuvuutta Suomen oikeusjärjestelmään. Soveltuvan lainvalintamallin valitsemista lähestytään Norjan korkeimman oikeuden tapauksessaan soveltamaa tulkintalinjaa hyödyntäen. Johtopäätöksenä todetaan, että selkeä säädetty kansallinen lainvalintasääntö lisäisi oikeusvarmuutta ja parantaisi saatavan siirtojen ennakoitavuutta kansainvälisissä tilanteissa.

Avainsanat: saatavat, saatavan siirto, kansainvälinen yksityisoikeus, kansainvälinen esineoikeus, esineoikeudellinen lainvalinta

Sisällys

Lähteet.....	IV
1 Johdanto	1
1.1 Tutkielman tausta	1
1.2 Tutkimuskysymys, menetelmä ja rajaus sekä tutkielman rakenne.....	2
2 Saatavan siirron käsitteet ja lainvalintakysymyksen merkityksen tarkastelu	4
2.1 Saatavan siirto ja siirron henkilösuhteet.....	4
2.2 Esineoikeudellisen lainvalintakysymyksen merkitys	5
3 Saatavan siirtoa koskevan lainsäädännön tilanne ja sääntelyaukko sekä lainvalintamallien vertailu	8
3.1 Lainsäädännön tilanne ja sääntelyaukko	8
3.1.1 Rooma I -asetus – sisältö ja systematiikka	8
3.1.2 Säädäntötoimet Rooma I -asetuksen jälkeen	9
3.1.3 Sääntelyaukon aiheuttamat ongelmat.....	10
3.2 Sivullissuhteita koskevien lainvalintamallien vertailu	11
3.2.1 Siirtäjän asuinpaikan laki	11
3.2.2 Siirrettyyn saatavaan sovellettava laki	12
3.2.3 Siirtosopimukseen sovellettava laki	13
3.2.4 Siirtovelallisen asuinpaikan laki.....	14
3.3 Yhteenveto lainvalintamalleista.....	15
4 Lainvalintamalli Suomen oikeudessa	17
4.1 Kysymyksen jäsentäminen Suomen oikeusjärjestelmässä.....	17
4.2 Todennäköinen ratkaisulinja.....	20
4.3 Yhdenmukaisuus, rahoitusalan sektorit ja EU:n lainsäädäntötendenssi	21
5 Johtopäätökset.....	23

Lähteet

Kirjallisuus

- Annola, Vesa – Hemmo, Mika – Karju, Juha – Kartio, Leena – Saarnilehto, Ari – Tammi-Salminen, Eva – Tolonen, Juha – Tuomisto, Jarmo – Viljanen, Mika, Varallisuus oikeus. 2., uudistettu painos. Sanoma Pro Oy 2012.
- British Institute of International and Comparative Law (BIICL), Study on the Question of Effectiveness of an Assignment Or Subrogation of a Claim Against Third Parties and the Priority of the Assigned or Subrogated Claim Over a Right of Another Person: Final Report. 2011.
- Buure-Hägg Lund, Kaarina, Irtaimiin esineihin kohdistuvat reaali vakuudet kansainvälisen yksityisoikeuden kannalta. Suomalainen lakimiesyhdistys 1978.
- Garcimartín Alférez, Francisco J., Assignment of claims in the Rome I Regulation: Article 14, s. 217–249 teoksessa Ferrari, Franco – Leible, Stefan (eds.), Rome I Regulation: The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe. Sellier European Law Publishers 2009.
- van der Grinten, Paulien M. M., Article 14 Rome I: A Political Perspective, s. 145–163 teoksessa van der Weide, Jeroen – Westrik, Roel (eds.), Party Autonomy in International Property Law. Sellier European Law Publishers 2011.
- Hirvonen, Ari, Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki 2011.
- Juutilainen, Teemu, Saatavan siirto ja lainvalinta sivullissuhteissa, s. 150–182 teoksessa Norio-Timonen, Jaana (toim.), Kansainvälistyvät rahoitusmarkkinat ja asiakas – Kirjoituksia rahoitusmarkkinaoikeudesta. Edita 2007.
- Juutilainen, Teemu, Omaisuu den sijainti maksukyvyttö myysasetuksen mukaan – legaalimääritelmät liittymäsääntöinä?, s. 105–130 teoksessa Lindfors, Heidi – Korkea-aho, Emilia – Turunen, Santtu – Koulu, Riikka (toim.), Kovia aikoja: riitoja ja maksukyvyttö myyttä. Juhlakirja Risto Koulu 60 vuotta. University of Helsinki Conflict Management Institute, Edita 2009.
- Juutilainen, Teemu, Esinevakuudet ja oikeuden eurooppalaistuminen. Lakimies 1/2011, s. 19–40.

- Juutilainen, Teemu, Secured Credit in Europe: From Conflicts to Compatibility. Hart Publishing 2018.
- Juutilainen, Teemu, Onko materiaalistuminen mahdollisuus kansainväliselle esineoikeudelle? *Lakimies* 7–8/2023, s. 1037–1058.
- Koulu, Risto, Kansainvälinen varallisuus oikeus pääpiirteittäin. Talentum 2005.
- Labonté, Hendric, Third-Party Effects of the Assignment of Claims: new Momentum from the Commission's Capital Markets Union Action Plan and the Commission's 2018 Proposal. *Journal of Private International Law* 14 (2) 2018, s. 319–342.
- Max Planck Institute for Foreign Private and Private International Law, Comments on the European Commission's Green Paper on the conversion of the Rome Convention of 1980 on the law applicable to contractual obligations into a Community instrument and its modernization. *Rabels Zeitschrift* 2004.
- Steffens, Lilian, The New Rule on the Assignment of Rights in Rome I – The Solution to All Our Proprietary Problems? – Determination of the Conflict of Laws Rule in Respect of the Proprietary Aspects of Assignment. *European Review of Private Law* 4 2006, s. 543–576.
- Tammi-Salminen, Eva, Esinevakuusoikeuden perusteet. Talentum pro 2015.
- Tepora, Jarno – Takki, Tapio, Factoring. Lakimiesliiton kustannus 1994.
- Tepora, Jarno – Kaisto, Janne – Hakkola, Esa, Esinevakuudet. 2., uudistettu painos. Kauppakamari 2016.
- Tuominen, Tomi, Kansainvälinen yksityisoikeus Euroopan unionissa. Alma Talent 2024.
- Tuomisto, Jarmo, Saatavan panttaus. Talentum 2015.
- Verhagen, Hendrik, Party Autonomy and Assignment, s. 189–205 teoksessa van der Weide, Jeroen – Westrik, Roel (eds.), Party Autonomy in International Property Law. Sellier European Law Publishers 2011.

Virallislähteet

- Euroopan yhteisöjen komissio, Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I), KOM (2005) 650 lopullinen.
- Komissio, Tiedonanto: Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma, COM (2015) 468 final.

Komissio, Kertomus: Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle saatavan siirron tai siirtymisen pätevydestä suhteessa kolmansiin sekä siirretyn saatavan ensisijaisuudesta suhteessa toisen henkilön oikeuteen, COM (2016) 626 final.

Komissio, Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus saatavien siirrosta kolmansille osapuolille aiheutuviin vaikutuksiin sovellettavasta laista, COM (2018) 96 final.

Komissio, Tiedonanto: Komission työohjelma 2025, COM (2025) 45 final.

Internetlähteet

Kansainvälinen esineoikeus. Tieteen termipankki 2020, kirjoittanut Teemu Juutilainen.

[https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:kansainvälinen esineoikeus](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:kansainvälinen_esineoikeus)
(Luettu 8.2.2026).

Tietoa pääomamarkkinaunionista. Euroopan unionin neuvosto 2024.

<https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/capital-markets-union-explained/>
(Luettu 18.2.2026).

Forum shopping. Tieteen termipankki 2024, kirjoittanut Ulla Liukkunen.

[https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:forum shopping](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:forum_shopping)
(Luettu 10.3.2026).

Kollisio. Tieteen termipankki 2020, kirjoittanut Jarmo Tuomisto.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:kollisio> (Luettu 10.3.2026).

Oikeustapaukset

Norjan korkein oikeus (*Høyesterett*)

HR-2017-1297-A

Euroopan unionin tuomioistuin

Tuomio 9.10.2019, BGL BNP Paribas SA v TeamBank AG Nürnberg, C-548/18,
EU:C:2019:848

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tausta

Vaikka Euroopan unioni (EU) pyrkii harmonisoimaan jäsenmaiden lainsäädäntöä koherentiksi oikeusjärjestykseksi, esineoikeudelliset lainvalintasäännöt ovat yhä yhtenäistämättä. EU ei ole luonut kansainvälisesineoikeudellista lainvalinnan ”keskussäädöstä”, kuten se on luonut kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin soveltuvan lainvalinnasta säätävän asetuksen, Rooma I -asetuksen¹. Harmonisoidun sääntelyn puuttuessa valtioiden rajat ylittäviin esineoikeudellisiin kysymyksiin liittyvä sääntely eroaa huomattavasti jäsenmaiden kesken. Joissain jäsenmaissa tiettyjen esinelajien tai omaisuuslajien kohdalla esineoikeudellisia lainvalintasääntöjä ei ole annettu missään velvoittavassa oikeuslähteessä. Näin on esimerkiksi Suomessa saamisoikeuksien eli saatavien osalta.²

Rooma I -asetuksen 14 artikla sääntelee saatavan siirtoa koskevaa lainvalintaa velvoiteoikeudellisissa kysymyksissä.³ Rooma I -asetuksen 14 artiklaan pyrittiin säätämään lainvalintasääntö myös sivullissuhteisiin kohdistuviin tilanteisiin, mutta säännöstä ei koskaan päästy yhteisymmärrykseen.⁴ Vuonna 2018 komissio antoi ehdotuksen saatavien siirroista kolmansille aiheutuvien vaikutuksien lainvalinnan epäselvyyttä selventävän asetuksen säätämisestä, mutta vuonna 2025 lokakuussa kyseinen asetusehdotus vedettiin takaisin koska säätämisen etenemisen edellytyksiä ei havaittu olevan olemassa.

Koska yhteiseurooppalaista EU-lainsäädäntöä ei ole eikä sitä ilmeisimmin ole vielä odotettavissa, vaikka asia on ollut pinnalla yli vuosikymmenen, vallitsee Suomen oikeusjärjestyksessä epäselvä tilanne saatavan rajat ylittävien siirtojen sivullissuhteisiin sovellettavasta lainvalinnassa. Niin kauan, kun harmonisoituja unionin esineoikeudellisia

---

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 2008/593, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2008, sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I).

² Erilaisia saatavia on mahdollista luokitella sen mukaan, millaisesta velkakirjasta saatava ilmenee. Annola ym. 2012, s. 176–178. Velkakirjojen siirrettävyydestä säädetään velkakirjalaissa (VKL, 622/1947). VKL:n mukaan velkakirjan siirrettävyyteen sovelletaan eri sääntöjä riippuen velkakirjan luonteesta. Saatavalla tässä tutkielmassa tarkoitetaan rahamääräisiä vaadeoikeuksia eli rahasaatavia, joista ei ole annettu velkakirjaa. Näin tutkielman ulkopuolelle jää esimerkiksi juoksevien velkakirjojen arvopaperiluonteesta johtuvien erityissääntöjen tarkastelu.

³ Näitä kysymyksiä ovat saatavan siirtäjän ja saatavan siirronsaajan välinen suhde sekä kummankin suhde itse siirtovelalliseen. Juutilainen 2023, s. 1053. Lisää saatavan siirron henkilösuhteista osiossa 2.

⁴ KOM (2005) 650 lopullinen, s. 8, 20. Ks. Rooma I -asetuksen 14 artiklan säätämisessä ilmenneistä erimielisyyksistä van der Grinten 2011, s. 154–161.

lainvalintasääntöjä ei ole, on kansallisen sääntelyaukon olemassaolo merkittävä ongelma, jonka ratkaiseminen edellyttää suomalaisen lainsäätäjän toimia.

1.2 Tutkimuskysymys, menetelmä ja rajaus sekä tutkielman rakenne

Oikeuden systematiikassa tutkielmani aihetta on pidettävä kansainvälisesineoikeudellisena.⁵ Oikeuskirjallisuudessa kansainvälisellä esineoikeudella on tarkoitettu nimenomaisesti sitä osaa kansainvälisestä yksityisoikeudesta, joka koskee sivullissuhteita koskevaa lainvalintaa.⁶ Juutilainen on artikkelissaan hahmotellut kansainväliselle esineoikeudelle kaksi tehtävää, joissa esineoikeudellisilla lainvalintasäännöillä on keskeinen merkitys. Tehtävät ovat riidanratkaisutehtävä ja ennakoitavuutta luova tehtävä.⁷

Riidanratkaisutehtävän roolissa kansainvälisen esineoikeuden on tarkoitus ratkaista määräämistoimen tai oikeuden dynaamisen sivullissuojan kysymyksiä suhteessa kolmanteen. Oikeastaan kansainvälisen esineoikeuden tehtävänä on ratkaista kysymyksen kansainvälisestä luonteesta johtuva lainvalintakysymys: minkä valtion oikeusjärjestyksen mukaan määräämistoimea tai oikeutta koskeva sivullissitovuuden riitakysymys tulisi ratkaista. Kansainvälisen esineoikeuden ennakoitavuuden ansiosta osapuolet tietävät minkä lain mukaan tapauskohtaiset esineoikeudelliset kysymykset ratkaistaan ja kuinka soveltuvat sivullissitovuuden edellytykset ja siirron pätevyuden kriteerit tulee täyttää. Ennakoitavuutta eli oikeusvarmuutta luova tehtävä täten mahdollistaa kansainvälisen kaupan sekä rahoitustoiminnan kehittymisen ja kasvun.⁸

Kansainvälisen esineoikeuden tehtävät mielessä pitäen selvennän saatavan rajat ylittävien siirtojen esineoikeudellista lainvalintasäädäntöä ja sääntelyaukkoa. Keskityn tutkielmassani erityisesti suomalaisen kansainvälisen esineoikeuden tehtävien puutteelliseen toteutumiseen. Tutkielman tavoitteena on esittää varteenotettava *de lege lata* -kanta siihen, kuinka voimassa olevan oikeuden valossa, saatavan siirtojen rajat ylittävissä tilanteissa ilmenevä esineoikeudellinen lainvalintakysymys voitaisiin ratkaista Suomen oikeusjärjestyksessä. Tarkoituksena on pohtia kuinka suomalaisen lainsoveltajan tulisi ratkaista saatavan siirron sivullisia koskeva lainvalintakysymys saadessaan rajat ylittävän siirron tapauksen

---

⁵ Kansainvälinen esineoikeus koskee useampaa kuin yhteen oikeusjärjestykseen samanaikaisesti liittyviä esineoikeudellisia kysymyksiä. Tieteen termipankki 2020.

⁶ Ks. erityisesti Juutilainen 2023, s. 1037.

⁷ Juutilainen 2023, s. 1037.

⁸ Juutilainen 2023, s. 1037–1040.

käsiteltäväkseen ja mitä seikkoja tulisi ylipäättään ottaa huomioon kansallista lainvalintamallia valittaessa. Tutkielman tavoitteena on tuoda esille nykyoikeustilan tyydyttymättömyys ja osoittaa, että kansallisia toimia tarvitaan tilanteen ratkaisuun.

Soveltuvimmasta yhtenäisestä EU-lainvalintamallista on esitetty verrattain paljon kannanottoja erityisesti eurooppalaisessa oikeuskirjallisuudessa, joten en tässä tutkielmassa esitä näkemystäni mitä yhtenäistä lainvalintasääntöä unionissa tulisi soveltaa. Analyysini ei tosin eroa merkittävästi Suomen oikeusjärjestykseen kohdistuvasta *de lege ferenda* -tyylisestä tutkielmasta, koska osallistun lyhyesti keskusteluun Suomeen soveltuvimmasta esineoikeudellisesta lainvalintasäännöstä – esitän mikä vaihtoehdoista olisi voimassa olevan oikeuden valossa mahdollisesti perustelluin vaihtoehto, johon suomalaisen lainsoveltajan tulisi päätyä kysymystä ratkaistessaan.⁹

Tutkielman metodina käytän oikeusdogmatiikkaa eli lainoppia. Tulkitseen ja systematisoin voimassa olevaan oikeusjärjestykseen kuuluvia normeja sekä keskeistä oikeuskirjallisuutta ja kansainvälisiä lähteitä.¹⁰ Ensimmäisessä luvussa kuvaan tutkimuskysymykseni taustan perustellen miksi aihe on ajankohtainen. Avaan lisäksi kansainvälisen esineoikeuden tehtäviä, joiden toteutumista vasten peilaan nykyoikeustilan tyydyttävyyttä. Luvussa kaksi käsittelen saatavan siirron käsitteitä ja henkilösuhteita. Lisäksi kuvaan esimerkillä millaisesta lainvalintatilanteista pohdinnassani on kyse ja esitän, mikä merkitys lainvalintakysymyksen ratkaisulla on velvoittavan kansallisen oikeuslähteen puuttuessa. Kolmannessa luvussa kerron nykylainsäädännön tilanteesta, sääntelyaukosta ja sen aiheuttamista ongelmista. Lisäksi kolmannessa luvussa käsittelen Euroopassa käytössä olevat yleisimmät lainvalintamallit ja vertailen niitä lyhyesti keskenään. Neljännessä luvussa esitän millaiseen lopputulokseen suomalaisen toimijan tulisi päätyä tulkitessaan voimassa olevaa oikeutta. Käsittelen lisäksi lyhyesti, millaisia muita asiakysymyksiä tulee pohtia lainvalintamallia valittaessa ja millaisiin haasteisiin tässä tulkintatyössä on mahdollista törmätä. Lopuksi kokoon yhteen keskeiset havainnot ja esitän näkemystäni lainvalintamallista, johon lainsoveltajan tulisi päätyä sekä johtopäätökset nykyoikeustilan tyydyttävyydestä.

---

⁹ Lainvalintakysymyksen ratkaisun päättelyketju on melko samankaltainen riippumatta siitä, tarkastellaanko tilannetta lainsoveltajan vai lainsäätäjän näkökulmasta; eli riippumatta, ratkaistaanko tapauskohtaista lainvalintakysymystä nykyoikeuden valossa vai säädetäänkö kansallista lainvalintasääntöä. Tutkielman tavoitteena ei kuitenkaan ole olla *de lege ferenda* -tutkimus, eli esittää millainen lainvalintasääntö suomalaisen lainsäätäjän tulisi säätää, vaan esittää *de lege lata* -kannanotto siihen, kuinka suomalaisen lainsoveltajan tulisi toimia lainvalintakysymystä ratkaistessaan käytössä olevien oikeuslähteiden perusteella.

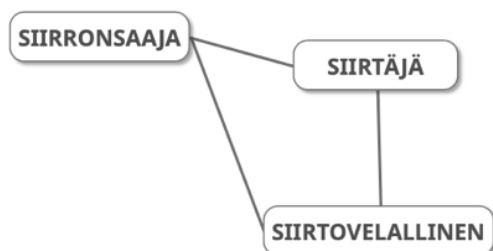
¹⁰ Hirvonen 2011, s. 36–39.

2 Saatavan siirron käsitteet ja lainvalintakysymyksen merkityksen tarkastelu

2.1 Saatavan siirto ja siirron henkilösuhteet

Saatavan siirrolla tarkoitetaan saatavan varsinaista luovutusta, saatavan vakuusluovutusta sekä saatavaan liittyviä pantti- ja muita vakuusoikeuksia.¹¹ Merkittävämpiä saatavan panttaus- ja vakuuskäyttöön perustuvia rahoitusjärjestelyitä ovat esimerkiksi arvopaperistaminen sekä laskurahoitus eli factoring. Suomessa saatavan vakuuskäyttömuodoista hallitsevassa asemassa on jo kauan ollut nimenomaisesti saatavan panttaus ja rahoitusmuodoista factoringrahoitus.¹²

Siirtäjällä tarkoitetaan jäljempänä henkilötahoa, joka siirtää saatavaa koskevan oikeutensa siirronsaajalle esimerkiksi panttaamalla. Siirtovelallisella (*debitor cessus*) tarkoitetaan henkilötahoa, jolla on saatavan suoritusvelvoite. Siirtäjän ja siirtovelallisen välinen saamisoikeuden siirtäjälle luonut oikeustoimi voi koskea esimerkiksi siirtäjän siirtovelalliselle myöntämää lainaa ja sen takaisinmaksua. Saatavan siirron myötä siirtovelallinen suorittaa alkuperäisestä oikeustoimesta syntyneen velvollisuutensa siirtäjän sijaan siirronsaajalle (selkeyden vuoksi saatavan siirron henkilösuhteita kuvataan usein kuvaajilla. Ks. kuva 1).

Kuva 1. Henkilösuhteet saatavan siirrossa.¹³

Esinevakuuksiin liittyvissä sivullissuojakysymyksissä tulee erottaa toisistaan sopijaosapuolten keskinäinen suhde (*inter partes*) sekä osapuolien suhde kolmansiin (*ultra partes*).

Sopimusosapuolten keskinäisen oikeussuhteen kannalta määräävä periaate on sopimusvapaus, jonka myötä sopimusosapuolet voivat päättää myös sopimukseen sovellettavasta laista.¹⁴

¹¹ Ks. Tuomisto 2015, s. 1–4 ja Rooma I -asetuksen 14(3) artikla.

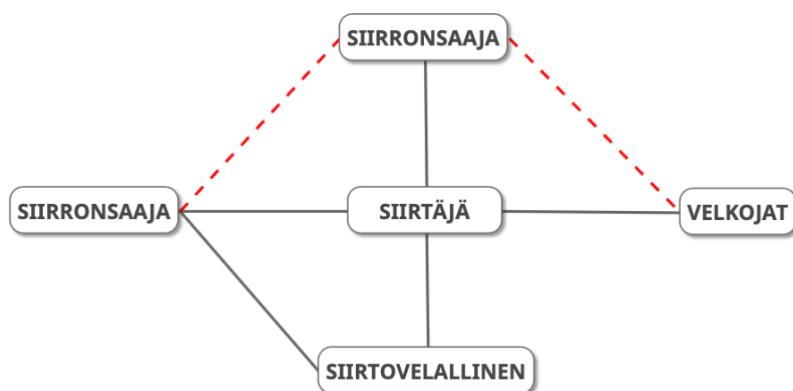
¹² Tuomisto 2015, s. 4–6; Tepora – Takki 1994, s. 17–19; Tepora ym. 2016, s. 533–541.

¹³ Vastaavia kuvaajia on yleisesti käytetty kuvaamaan saatavan siirtoa niin suomalaisessa kuin ulkomaalaisessa oikeuskirjallisuudessa ja virallislähteissä. Ks. esim. Garcimartín Alférez 2009, s. 218, 228; COM (2018) 96 final, s. 9.

¹⁴ Sopimusvapaus on merkittävimpiä velvoiteoikeudellisia periaatteita niin Suomessa kuin muualla Euroopassa. Ks. lainvalinnan sopimusvapaudesta Rooma I -asetuksen 3 artikla.

Sopimusvapaus ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tarkoita, että sopimusosapuolet voisivat oikeussuhteen ulkopuolisia tahoja sitovasti sopia kolmansien oikeuksista näiden negatiivista sopimusvapautta loukaten. Sopijaosapuolet eivät voi sopia velvoitteiden asettamisesta kolmannelle eivätkä rajoittaa tälle kuuluvia oikeuksia.¹⁵

Täten siirtovelallinen ja siirtäjä voivat sopia heidän välillään olevaan oikeussuhteeseen sovellettavasta laista. Samoin siirtäjä ja siirronsaaja voivat sopia mitä lakia siirtosopimukseen sovelletaan. Sen sijaan saatavan siirrossa ilmenevät sivullissuhteet, siirtäjän velkojien ja siirronsaajan välinen suhde tai useampien siirronsaajien väliset suhteet (ks. kuva 2), eivät ole saatavan siirron *inter partes* -osapuolien sopimusvapauden piirissä. Sopijaosapuolten keskinäisellä sopimuksella ei näin ollen voi määrätä sivullissitovuuden määräytymisestä eli vakuusoikeuden pätevyuden edellytyksistä¹⁶ eikä kolmansien oikeuksien kollisiotilanteissa¹⁷ sovellettavasta laista tai lain säännöistä.¹⁸

Kuva 2. Punaisella katkoviivalla saatavan siirron sivullissuhteet.¹⁹

2.2 Esineoikeudellisen lainvalintakysymyksen merkitys

Norjan korkein oikeus (Høyesterett) käsitteli saatavan rajat ylittävän siirron esineoikeudellista lainvalintakysymystä vuonna 2017 tapauksessaan HR-2017-1297-A. Tapauksessa yksi ratkaistavista seikoista oli vakuutena käytettyjen jo olemassa olevien sekä tulevien

¹⁵ Annola ym. 2012, s. 737–738.

¹⁶ Ks. esinevakuusoikeuksien pätevyuden ja sivullissitovuuden edellytyksien taustalla vaikuttavista yksilöinti- ja julkisuusperiaatteista Tammi-Salminen 2015, s. 110–129.

¹⁷ Kollisiotilanteessa oikeus on oikeutta vastaan. Varallisuusosoikeuden haltija on tehnyt keskenään ristiriitaisia määräämistöimiä, jolloin kaikkien niiden yhtäaikaisten täyttämisen ei ole mahdollista. Tieteen termipankki 2020.

¹⁸ Sopimusvapauden laajuudesta saatavan siirrossa on keskusteltu eurooppalaisessa oikeuskirjallisuudessa laajalti ja esitetty kantoja niin puolesta kuin vastaan. Käsittelen sopimusvapauden laajuutta tarkemmin osioissa 3.2.2 ja 3.2.3.

¹⁹ Ks. s. 4 av. 13.

myyntisaatavien vakuusoikeuden pätevyyteen ja sivullissuojaan sovellettava lainvalinta. Tapauksen osapuolet olivat eri valtioista, siirtäjä Norjasta ja siirronsaaja Alankomaista. Lisäksi saatavaan eli myyntisopimukseen sekä siirtosopimukseen oli sovittu sovellettavan kolmannen maan, Englannin lakia.²⁰ Norjasta oleva saatavan siirtäjä, konkurssissa oleva velallisyhtiö vaati, ettei siirronsaajalla eli alankomaisella pankilla ollut konkurssimenettelyssä vakuusoikeutta kyseisiin siirrettyihin saataviin, koska vakuusoikeuden julkivarmistusta ei ollut hoidettu oikein.²¹ Tapauksessa tuli täten pohdittavaksi, minkä maan lakia saatavien siirron pätevyyteen ja kolmansien eli norjalaisen velallisyhtiön muiden konkurssivelkojien oikeussuojakysymyksiin olisi sovellettava tapauksen koskiessa useampaa kuin yhtä oikeusjärjestystä ja riidan osapuolien ollessa eri mieltä sovellettavasta laista.²²

Tapauksen perusteluissa todetaan, että kansainvälisen oikeudellisen yhtenäisyyden vuoksi arvioinnissa olisi merkityksellistä korostaa EU:ssa sovellettavaa lainvalintasääntöä, mutta koska sellaista ei ole, tulee lainvalintakysymys ratkaista kansallisia lainvalintasääntöjä soveltaen.²³ Tapaushetkellä Norjassa saatavan rajat ylittävän siirron esineoikeudellista lainvalintaa ei ollut käsitelty velvoittavissa oikeuslähteissä. Korkeimman oikeuden oli näin ollen ratkaistava lainvalintakysymys ilman selvää kansallista oikeusohjetta. Tapauksen perusteluissa todetaan, että oikeustilan aukollisuuden takia lainvalintaa ei voida nähdä ainoastaan tapauskohtaisena tuomarin harkinnan mukaisena toimena, vaan lainvalintakysymyksen ratkaisu erityisesti korkeimpien oikeusasteiden oikeuskäytännössä on nähtävä osana kansainvälistä yksityisoikeuden järjestelmää, joka luo asianomaisille osapuolille ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta.²⁴

Saatavan siirron esineoikeudelliset lainvalintaongelmat ilmenevät ainoastaan rajat ylittävissä tilanteissa. Niin kuin Norjan korkein oikeus on todennut, kansallisen lainvalintasäännön pohtimisessa on otettava huomioon kansainvälinen yhdenmukaisuus. Kun kansallisia lainvalintasääntöjä ei ole, tulee ratkaistavaksi minkä viiteryhmän kanssa lainsäädäntöä halutaan yhtenäistää ja minkä pohjalta ratkaisu kyseisestä viiteryhmästä tulisi tehdä. Olisiko suotavaa säätää lainvalintasääntö ottaen huomioon pohjoismainen yhteistyö vai suosien suurimpia talousalueita toivoen isointa markkinapoliittista hyötyä? Joka tapauksessa ratkaisu

---

²⁰ HR-2017-1297-A, s. 2.

²¹ HR-2017-1297-A, s. 5.

²² HR-2017-1297-A, s. 4–5, 10.

²³ HR-2017-1297-A, s. 10.

²⁴ HR-2017-1297-A, s. 10–12.

tulee tehdä, koska yhtenäistämistä ei voida tehdä ”yksin”.²⁵ Yhtenäistämisen ja kansainvälisen esineoikeuden ennakoitavuutta luovan tehtävän vuoksi ei lainvalintakysymystä voida siis nähdä pelkästään kussakin tapauksessa tapauskohtaisena yksittäisenä toimenä, vaan velvoittavan oikeuslähteen puuttuessa on jokaisella lainsoveltajan tapauskohtaisella päättelyketjulla suurempi merkitys kansainvälisen yksityisoikeuden järjestelmän näkökulmasta. Kansallista saatavan siirron esineoikeudellista lainvalintasääntöä pohdittaessa tulee mietittäväksi myös muita omanlaisiaan asiakysymyksiä, joita käsittelen lyhyesti tutkielman lopussa.

Kansainvälisen esineoikeuden lainsäädännön tilannetta kuvatessa huomataan, että yhtenäistä EU-lainsäädäntöä saatavan siirtojen esineoikeudellisiin kysymyksiin ei ole vielä odotettavissa. Sääntelyaukon olemassaolon ja EU:n sääntelyhitauden takia tulisi suomalaisen lainsäätäjän säätää kansallinen lainvalintasääntö siirtojen rajat ylittäviin tilanteisiin. Kansallista lainvalintasääntöä tarvitaan, kunnes EU säätää yhtenäisen unionin alueella sovellettavan vastineen. Norjan korkein oikeus päätyi tapauksessa sen valtion lakiin, johon asia kokonaisarviointin jälkeen vahvimmin ja läheisimmin liittyi, eli siirtäjän kotipaikan, Norjan lakiin.²⁶ Pалаan tapauksessa sovellettuun tulkintaketjuun luvussa 4.

---

²⁵ Juutilainen on nimittänyt yksittäisen oikeusjärjestyksen tekemiä yhtenäistämistoimia ”omaehtoiseksi harmonisoinniksi”. Ks. Juutilainen 2011, s. 32–33.

²⁶ HR-2017-1297-A, s. 13.

3 Saatavan siirtoa koskevan lainsäädännön tilanne ja sääntelyaukko sekä lainvalintamallien vertailu

3.1 Lainsäädännön tilanne ja sääntelyaukko

3.1.1 Rooma I -asetus – sisältö ja systematiikka

Rooma I -asetus korvasi vuodelta 1980 olevan Rooman yleissopimuksen (24 artikla). Asetusta sovelletaan määrättäessä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia siviili- ja kauppaoikeuden alalla (1(1) artikla). Rooma I -asetus lähtee liikkeelle sopimusosapuolten sopimusvapaudesta (3(1) artikla), mutta jos lainvalinnasta ei ole sovittu, sovelletaan sopimusvelvoitteisiin asetuksen mukaan määräytyviä sääntöjä (artikla 4).²⁷ Rooma I -asetuksen 14 artiklassa säädetään saatavan siirron velvoiteoikeudellisesta lainvalinnasta. Kuten todettu, saatavan siirron velvoiteoikeudellisia oikeussuhteita ovat siirtäjän ja siirronsaajan välinen suhde sekä molempien näiden suhde siirtovelalliseen.

Rooma I -asetuksen 14(1) artiklan mukaan siirtäjän ja siirronsaajan väliseen suhteeseen sovelletaan lakia, jota Rooma I -asetuksen nojalla sovelletaan heidän väliseen sopimukseensa eli siirtosopimukseen. Tällä tarkoitetaan sen maan lakia, jonka soveltamisesta osapuolet ovat lakiviittauksin sopineet siirtosopimukseen sovellettavan tai lakia, joka määräytyy lakiviittauksen puuttuessa Rooma I -asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan. Rooma I -asetuksen 14(2) artiklan mukaan siirtäjän sekä siirronsaajan väliseen suhteeseen siirtovelallisen kanssa sovelletaan samaa lakia, jota sovelletaan siirrettyyn saatavaan. Siirrettyyn saatavaan sovellettava laki on sen maan laki, jota siirtovelallinen ja siirtäjä ovat lakiviittauksin sopineet käytettävän tai jos lakiviittaus puuttuu, sovelletaan saatavaan sen ominaisuuksien mukaan määräytyvän Rooma I -asetuksen lainvalintasäännön perusteella sovellettavaksi tulevaa lakia.²⁸

Rooma I -asetukseen pyrittiin säätämään lainvalintasääntö myös saatavan siirron esineoikeudellisiin kysymyksiin.²⁹ Komission alkuperäisessä ehdotuksessa Rooma I -asetukseen olisi sisällytetty saatavan siirron kolmansien oikeuksia koskeva lainvalintasääntö, jonka mukaan olisi esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettu siirtäjän siirtohetken

---

²⁷ Ks. lisää Rooma I -asetuksen taustasta, tavoitteista ja soveltamisalasta Tuominen 2024, s. 211–217.

²⁸ Todettakoon selvennyksenä, että saamisioikeus voi syntyä myös muutoin kuin sopimuksella.

²⁹ KOM (2005) 650 lopullinen, s. 8, 20. Ehdotuksessa lainvalintasääntö olisi sijoitettu Rooma I -asetuksen 13(3) artiklaan.

asuinpaikan lakia.³⁰ Saatavan siirrosta kolmansille aiheutuviin vaikutuksiin sovellettavasta lainvalintasäännöstä ei lopulta päästy kuitenkaan yhteisymmärrykseen ja aikapaineesta johtuen asetukseen ei sisällytetty ollenkaan kyseistä sääntöä.³¹ Erimielisyyttä syntyi erityisesti sovellettavasta liittymäperusteesta.³² Koska saatavan siirrosta kolmansille aiheutuviin vaikutuksiin sovellettava lainvalintasääntö jäi kokonaan säätämättä, lisättiin Rooma I -asetukseen uudelleentarkastelulauseke (27(2) artikla). Lausekkeessa säädettiin komissiolle velvoite esittää myöhemmin kertomus saatavan siirron tai siirtymisen tehokkuudesta suhteessa kolmansiin sekä mahdollisesti ehdotus Rooma I -asetuksen muuttamisesta.

3.1.2 Säädäntötoimet Rooma I -asetuksen jälkeen

Komissio esitti Rooma I -asetuksen uudelleentarkastelulausekkeen mukaisen kertomuksen³³ Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle vuonna 2016, eli yli kuusi vuotta Rooma I -asetuksen velvoittaman aikaikkunan täyttymisen jälkeen. Kertomuksen hyväksymistä viivästyttiin,³⁴ koska se haluttiin osaksi laajempaa hankekokonaisuutta, pääomamarkkinaunionia³⁵.

Kertomuksen pohjalta, vuonna 2018 hankekokonaisuuden yhteydessä annettiin komission toimesta ehdotus saatavan siirrosta kolmansille aiheutuvien vaikutuksien lainvalinnan epäselvyyttä selventävän asetuksen säätämisestä.³⁶ Vaikka asetusehdotus annettiin jo kahdeksan vuotta sitten ja yhtenevä sääntely olisi oikeusvarmuuden edellytys sekä rajat ylittävän rahoitustoiminnan kehittymisen mahdollistaja, ei EU ole vielä kukaan antanut esineoikeudellista lainvalintaa harmonisoivaa sääntelyä. Päinvastoin komissio peruutti antamansa asetusehdotuksen lokakuussa vuonna 2025. Peruutuksen perusteena oli se, ettei asiassa ollut näköpiirissä yhteisymmärrystä – ehdotus oli jumiutunut ja sen eteneminen oli epätodennäköistä.³⁷

---

³⁰ KOM (2005) 650 lopullinen, s. 20.

³¹ Ks. van der Grinten 2011, s. 154–160.

³² Liittymäperusteella tarkoitetaan sitä tapaukseen liittyvää tosiseikkaa, jonka mukaan oikeussuhteeseen sovellettava oikeusjärjestys määräytyy. Liittymäperuste voi olla esimerkiksi osapuolen asuinpaikka tai kansalaisuus.

³³ Kertomusta varten tilattiin ulkoisen tahon selvitys, jonka aiheena oli saatavien siirtämisen tehokkuus kolmansia vastaan ja kilpailevien kantajien väliset ensisijaisuuskonfliktit. Selvitys tehtiin British Institute of International and Comparative Law:n (BIICL) toimesta.

³⁴ COM (2016) 626 final, s. 4. Ks. näkemys viivästyttämisen syistä Juutilainen 2023, s. 1054.

³⁵ Pääomamarkkinaunioni on EU:n hankekokonaisuus, jonka tavoitteena on syventää ja yhtenäistää EU-maiden pääomamarkkinoita. Euroopan unionin neuvosto 2024.

³⁶ COM (2018) 96 final, s. 1.

³⁷ COM (2025) 45 final liite IV, s. 26.

3.1.3 Sääntelyaukon aiheuttamat ongelmat

Koska unionin tasolla ei ole yhtenäisiä esineoikeudellisia lainvalintasääntöjä, sovellettava laki määräytyy kansallisten lainvalintasääntöjen perusteella.³⁸ Jäsenvaltioiden saatavan siirron kolmansien oikeuksia koskevat lainvalintasäännöt eroavat merkittävästi toisistaan.

Eroavaisuudet sovellettavan lain valinnassa johtuvat eri liittymäperusteiden soveltamisesta. Jäsenvaltioiden lainvalintasääntöjen epäyhdenmukaisuuden myötä jäsenvaltiot voivat päätyä erilaisiin ratkaisuihin sen suhteen, minkä maan lakia saatavan siirrosta kolmansille osapuolille aiheutuviin vaikutuksiin olisi sovellettava. Oikeudellinen epävarmuus sen suhteen, mitä kansallista lakia kolmansille osapuolille aiheutuviin vaikutuksiin sovelletaan, muodostaa rajat ylittävien siirtojen yhteydessä oikeudellisen riskin, jollaista ei liity yhden maan rajojen sisällä tapahtuviin siirtoihin.³⁹

Riski johtuu siitä, että saatavan siirron sivullissitovuuden kysymykset ratkaistaan eri tavoin riippuen siitä, minkä jäsenmaan aineellisoikeudellisten sääntöjen mukaan ne ratkaistaan. Jäsenmaiden välillä on esimerkiksi toisistaan merkittävästikin eroavia tapoja hoitaa vakuusoikeuksien julkivarmistus.⁴⁰ Esimerkiksi Suomessa saatavien siirron julkivarmistus perustuu lähtökohtaisesti ilmoitukseen eli denuntiaatioon,⁴¹ kun taas esimerkiksi Saksassa saatavan vakuusluovutus – siellä vakuusjärjestelyiden käytetyimpänä siirtomuotona – ei julkivarmistuskeinona edellytä ilmoitusta saadakseen sivullisia sitovaa vaikutusta (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB § 398).⁴² Julkivarmistuksen ollessa sovellettavan lain mukaan puutteellinen, ei siirronsaaja välttämättä saa saatavan odotettua sivullisia sitovaa omistusoikeutta.

---

³⁸ Ainoa nykyaikainen unionin oikeustapaus aiheesta on EUT:n antama tuomio vuodelta 2019 (BGL BNP Paribas SA v TeamBank AG Nürnberg), jossa EUT vahvisti, että saatavien siirron oikeusvaikutuksiin kolmansiin nähden sovellettava laki määräytyy jäsenmaiden kansallisten lainvalintasääntöjen perusteella eikä analogiaa Rooma I -asetuksen lainvalintasääntöihin tule käyttää.

³⁹ COM (2018) 96 final, s. 4–5.

⁴⁰ Julkivarmistuksella tarkoitetaan sitä, että esinevakuusoikeuden sivullissitovuudelta edellytetään jonkinlaista toimea, jolla tehdään esinevakuus ulkopuolisten havaittavaksi. Tammi-Salminen 2015, s. 117.

⁴¹ Suomessa siirronsaajan suoja myöhempiä vilpittömässä mielessä olevia muita siirronsaajia vastaan edellyttää, että siirtoa koskeva ilmoitus on tehty siirtovelalliselle ennen kuin myöhemmästä siirrosta on ilmoitettu siirtovelalliselle. Siirto ei ole siirtäjän velkoja sitova, ellei siirronsaaja ole ilmoittanut siirrosta siirtovelalliselle (VKL 31.1 §, 31.2 §). Siirronsaajan suoja siirtäjän velkoja vastaan edellyttää pääsääntöisesti, että ilmoitus siirtovelalliselle on tehty ennen saatavan ulosmittausta koskevaa ulosottomiehen päätöstä tai konkurssiin asettamista koskevaa tuomioistuimen päätöstä. Tuomisto 2015, s. 53. Ks. denuntiaation tavoitteista Tuomisto 2015, s. 58–60.

⁴² Ks. denuntiaatiosta julkivarmistuskeinona ja valtiokohtaisista eroavaisuuksista Verhagen 2011, s. 193–195.

Esitän seuraavaksi lyhyet kuvaukset eri liittymätekijöistä ja niiden eduista ja heikkouksista. Tämän jälkeen kuvaan, miten lainvalintakysymyksen käsittelyä tulisi kansallisesti lähestyä ja mihin lainvalintamalliin suomalaisen toimijan tulisi päätyä vallitsevan oikeuden valossa.

3.2 Sivullissuhteita koskevien lainvalintamallien vertailu

3.2.1 Siirtäjän asuinpaikan laki

Komission vuonna 2018 antamassa asetusehdotuksessa saatavan siirrosta kolmansille osapuolille aiheutuviin vaikutuksiin ehdotettiin pääsääntöisesti sovellettavan siirtäjän asuinpaikan lakia. Kyseinen liittymäperuste on omaksuttu esimerkiksi Belgiassa ja Ranskassa.⁴³ Ehdotuksessa siirtäjän asuinpaikkakytkentää lainvalintamallina perusteltiin sillä, että useimmat saatavan siirron tehokkuutta koskevat kysymykset liittyvät nimenomaisesti siirtäjän maksukyvyttömyyteen.⁴⁴ Koska EU:n maksukyvyttömyysasetuksen⁴⁵ mukaan siirtäjän maksukyvyttömyyttä koskeva pääasiallinen menettely on aloitettava siinä valtiossa, jossa velallisen pääintressien keskus on, olisi luontevaa soveltaa myös esineoikeudellisiin kysymyksiin tuon saman valtion lakia.⁴⁶ Yleisesti lainvalintamallia perustellaan lisäksi sen ennakoitavuudella ja oikeusvarmuudella: lainvalintasäännön ohjatessa sovellettavaksi laiksi siirtäjän asuinpaikan lain sivulliset voivat havaita kuhunkin saatavaan sovellettavan lainsäädännön ulkoisten seikkojen perusteella.⁴⁷ Tämän takia siirtäjän asuinpaikan mukaan määräytyvä laki soveltuu myös erityisen hyvin tilanteisiin, joissa siirretään useita saatavia yhdellä kertaa.⁴⁸

Havaittavuus ulkoisen seikan perusteella lisää järjestelyn ennakoitavuutta, mutta asuinpaikka liittymäperusteena on samalla lainvalintamalliin kohdistuvan kritiikin pääasiallinen kohde. Rooma I -asetuksen 19(1) artiklan mukaisena pääsääntönä yhtiön tai muun yhteisön tai yhteenliittymän asuinpaikalla tarkoitetaan asetusta sovellettaessa sen keskushallinnon sijaintipaikkaa. Vaikka asuinpaikka on määritelty Rooma I -asetuksen 19 artiklassa, aiheutuu määrittelemisessä ongelmia tietyissä tilanteissa.

---

⁴³ COM (2018) 96 final, s. 5, 16.

⁴⁴ Esimerkiksi kysymys siirronsaajan oikeusasemasta suhteessa siirtäjän konkurssipesään tai muihin konkurssivelkoihin.

⁴⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/848, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, maksukyvyttömyysmenettelyistä (maksukyvyttömyysasetus).

⁴⁶ COM (2018) 96 final, s. 11.

⁴⁷ Max Planck Institute for Foreign Private and Private International Law 2004, s. 85.

⁴⁸ Garcimartín Alférez 2009, s. 239–240.

Määrittelyongelma konkretisoituu silloin, kun siirtäjällä on useampi toimipiste ja ne sijaitsevat eri valtioissa, mutta ovat käyttäneet vakuutena samaa saatavaa.⁴⁹ Tällöin epäselväksi voi jäädä se, minkä toimipisteen valtion lakia tilanteeseen tulisi soveltaa. Rooma I -asetuksen 19(2) artiklan mukaan, jos sopimus tehdään sivuliikkeen, edustajan tai muun toimipisteen toiminnan yhteydessä, pidetään asuinpaikkana tällaisen sivuliikkeen tai muun toimipaikan sijaintipaikkaa. Oikeusvarmuudella ja ennakoitavuudella perusteltu liittymäperuste saattaa näin ollen tosiasiallisesti synnyttää epävarmuutta kansainvälisten yritysrakenteiden yhteydessä, joissa saatavia myös usein käytetään rahoitusjärjestelyiden välineenä. Ratkaisuna on esitetty, että 19(2) artiklaa ei sovellettaisi lainkaan 14 artiklaa sovellettaessa⁵⁰ ja, että asuinpaikan määrittely sidottaisiin ajankohtaan esimerkiksi siten, että siirtäjän asuinpaikan laki on sen valtion laki, jossa siirtäjän asuinpaikka on siirtohetkellä sijainnut.⁵¹

3.2.2 Siirrettyyn saatavaan sovellettava laki

Lainvalintamalli, jonka mukaan saatavan siirron sivullissuhteisiin sovelletaan siirrettyyn saatavaan sovellettavaa lakia, on omaksuttu esimerkiksi Saksassa, Puolassa, Englannissa ja Espanjassa.⁵² Mallissa kolmansille osapuolille aiheutuviin vaikutuksiin sovelletaan Rooma I -asetuksen 14(2) artiklan mukaisesti samaa lakia kuin siirrettyyn saatavaan, eli samaa lakia kuin siirtäjän ja siirtovelallisen väliseen alkuperäiseen oikeussuhteeseen sovelletaan. Sopimusvapauden myötä alkuperäiset osapuolet, siirtovelallinen ja siirtäjä, ovat voineet valita oikeussuhteeseensa sovellettavaksi laiksi minkä tahansa lain.

Steffens perustelee lähestymistapaa parhaaksi sillä, että saatava muodostaa koko siirtojärjestelyn keskeisimmän varallisuus oikeudellisen objektin kaikkine ominaisuuksineen. Koska saatava on järjestelyn keskiössä, osapuolet joka tapauksessa ottaisivat selvää sen ominaisuuksista eli myös siihen sovellettavasta laista.⁵³ Garcimartín Alférez perustelee mallin oikeusvarmuutta sillä, että saatavaan sovellettava laki ei muutu toiseksi, vaikka siirtäjän kotipaikka muuttuisi, siirtäjä olisi siirtänyt saman saatavan useammalle siirronsaajalle tai vaikka siirronsaaja siirtäisi saatavan edelleen. Toisaalta hän tuo esiin mallin haasteellisuuden

---

⁴⁹ BIICL 2011, s. 396–397; Garcimartín Alférez 2009, s. 242.

⁵⁰ BIICL 2011, s. 396–397. Toki huomioitavaa on se, että siirtäjän asuinpaikka jää jollain astein avoimeksi vaikkei 19(2) artiklaa sovellettaisi, koska Rooma I -asetuksessa ei määritellä lainkaan mikä on 19(1) artiklassa mainitun keskushallinnon sijaintipaikka.

⁵¹ Garcimartín Alférez 2009, s. 242.

⁵² COM (2018) 96 final, s. 5; Garcimartín Alférez 2009, s. 244.

⁵³ Steffens 2006, s. 558–561.

tilanteissa, joissa alkuperäiset osapuolet eivät ole sopineet sovellettavasta laista, jolloin lainvalintasäännön määrittely voi olla säädetyn esineoikeudellisen lainvalintasäännön olemassaolosta riippumatta edelleen haastavaa. Lisäksi hänen mukaansa saatavaan sovellettava laki on ongelmallinen vaihtoehto siirrettäessä useita saatavia samanaikaisesti ja erityisesti kun saatavaa ei vielä ole vaan se muodostuu vasta tulevaisuudessa.⁵⁴

Komission ehdotuksessa siirrettyyn saatavaan sovellettavan lain perusteltiin olevan osapuolten tahdonautonomian periaatteen mukainen vaihtoehto.⁵⁵ Tulkintani mukaan lainvalintamallia on pidettävä tahdonautonomian periaatteen mukaisena sen sopimusvapauselementistä riippumatta, koska kun sovelletaan samaa lakia kuin saamisoikeuden siirtäjälle luoneeseen oikeustoimeen, eivät itse siirtojärjestelyn osapuolet ole sopineet kolmansia sitovasti esineoikeudellisiin kysymyksiin sovellettavasta lainvalinnasta. Näin kolmansien vapaus olla sitoutumatta siirtosopimuksen ehtoihin periaatteessa säilyy. Täten mallin sopimusvapauselementtiä ei ole nähtävä niin ongelmallisena kuin seuraavaksi käsiteltävässä siirtosopimukseen sovellettavan lain mallissa, koska alkuperäisen saamisoikeuden siirtäjälle luoneen oikeustoimen osapuolien tarkoituksena ei ole ollut sopia edullisinta sovellettavaa lakia saatavan tulevaa siirtoa ajatellen, vaan valita alkuperäisen oikeussuhteen tavoitteita parhaiten palveleva laki.⁵⁶

3.2.3 Siirtosopimukseen sovellettava laki

Tämän liittymäperusteen mukaan saatavan siirrosta aiheutuviin esineoikeudellisiin vaikutuksiin sovellettaisiin lakia, jota sovelletaan siirtäjän ja siirronsaajan väliseen siirtosopimukseen, jonka siirtäjä ja siirronsaaja voivat sopimusvapauden myötä valita vapaasti. Sovellettavaksi tulisi täten Rooma I -asetuksen 14(1) artiklan mukainen sääntö. Tämä tarkoittaa sitä, että saatavan siirron *inter partes* -osapuolet voivat sopia vapaasti myös kolmansien oikeuksiin sovellettavan lain. Juutilaisen mukaan siirtosopimukseen sovellettavaa lain edukkuutta lainvalintamallina perustellaankin sillä, että silloin osapuolet voivat valita

---

⁵⁴ Garcimartín Alférez 2009, s. 244–245.

⁵⁵ COM (2018) 96 final, s. 15.

⁵⁶ Saamisoikeus voi myös syntyä muutoin kuin sopimuksella, jolloin sovellettavasta laista sopiessa ei tulevaa saatavan siirtoa ole välttämättä edes kuviteltu koskaan tapahtuvan.

sovellettavaksi sellaisen valtion lain, joka edellyttää mahdollisimman vähän toimenpiteitä vakuusoikeuden pätevyuden saavuttamiseksi (*forum shopping*).⁵⁷

Siirtäjän ja siirronsaajan välisen sopimusvapauden kannalta kyseinen malli onkin kiistatta paras, mutta lainvalintasääntö rikkoo kolmansien tahojen sopimusvapautta ja mahdollistaa sopimisen ulkopuolisten vahingoksi.⁵⁸ Negatiivisen sopimusvapauden myötä ei sopimussuhteen ulkopuolisia tahoja voi velvoittaa noudattamaan sopimusta tahtomattaan. Lisäksi sivullissitovuutta koskevat säännöt ovat kansallisten aineellisoikeudellisten sääntöjen nojalla tavallisesti pakottavaa lainsäädäntöä, joten olisi poikkeavaa, jos osapuolet voisivat käytännössä keskenään päättää vakuusoikeuden pätevyuden edellytyksistä. Sivullissitovuuden syntymisen vaatimuksissa on kuitenkin alueellisia eroja, minkä takia Alankomaissa kyseisestä lainvalintamallia ei ole nähty ongelmalliseksi. Alankomaissa vakuusoikeuden sivullissitovuus voidaankin pääsääntöisesti vahvistaa ilman denuntiaatiota.⁵⁹

Siirtosopimuksen lain malli ei myöskään tarjoa asianmukaista ratkaisua kahden tai useamman siirronsaajan oikeuksien välisiin kollisiotilanteisiin, koska epäselväksi jää kumman siirtosopimuksen lakia tilanteessa tulisi soveltaa.⁶⁰

3.2.4 Siirtovelallisen asuinpaikan laki

Siirtovelallisen asuinpaikan lakia lainvalintamallina ei ole mainittu relevanttina vaihtoehtona komission vuonna 2018 antamassa asetusehdotuksessa. Tämä johtuu lainvalintamalliin liittyvästä kritiikistä ja vähäisistä sen puolesta puhuvista perusteluista. Lainvalintamallin vähäinen kannatus käy ilmi myös BIICL:n vuoden 2016 komission kertomusta varten tekemässä selvityksestä.⁶¹ Oikeastaan ainoa lainvalintamallin puolesta puhuva perustelu on se, että jos saatavan siirrosta kolmansille aiheutuviin vaikutuksiin sovellettaisiin siirtovelallisen asuinpaikan lakia, tulisi sovellettavaksi saman valtion laki, jonka tuomioistuimella on

---

⁵⁷ Ks. Juutilainen 2007, s. 174. Forum shoppingilla tarkoitetaan toimintaa, jossa osapuolet hyödyntävät valtioiden normistoeroja ja pyrkivät valitsemaan tilanteeseensa nähden mahdollisimman edullisen sovellettavan valtion lain. Tieteen termipankki 2024.

⁵⁸ Ks. Juutilainen 2018, s. 123.

⁵⁹ Ks. Verhagen 2011, s. 189–198. Verhagen on tunnettu sopimusvapauden puolesta puhuja ja denuntiaation julkivarmistuskeinona vastustaja. Alankomaissa esineoikeudellisen lainvalintasäännön pohjana on Alankomaiden korkeimman oikeuden tapaus *Hansa* (Alankomaiden korkein oikeus, Hoge Raad 16.3.1997, NJ 1998, 585 Brandsma q,q / Hansa Chemie AG), josta Verhagen myös kertoo kirjoituksessaan.

⁶⁰ Garcimartín Alférez 2009, s. 237.

⁶¹ Vain noin kolme prosenttia suoritetuun kyselyyn vastanneista kannatti siirtovelallisen asuinpaikan lakia sovellettavaksi lainvalintamalliksi. BIICL 2011, s. 384.

toimivalta käsitellä siirtovelallista vastaan nostettu kanne (Bryssel I -asetus 4(1) artikla).⁶² Toisaalta, tämäkin etu on kritiikille altis, koska Bryssel I -asetuksen 7(1) artiklan mukaan siirtovelallista vastaan voidaan nostaa kanne myös siellä missä velvoite on täytettävä tai täytetty. Lisäksi tavanomaisemmin saatavan siirron esineoikeudelliset kollisiotilanteet esiintyvät siirtäjän velkojien keskuudessa. Suurin kritiikki lainvalintamallia kohtaan lähteekin liikkeelle siitä, että olisi erikoista ratkaista saatavan siirron sivullissuhteita koskeva lainvalintakysymys liittymäperusteen pohjalta, jossa siirtovelallinen olisi kysymyksen keskiössä ollessaan siirtojärjestelyn kolmansia koskevassa kollisiotilanteessa lähes täysin sivullinen.⁶³ Siirtovelallisen asuinpaikan lain lainvalintamallina onkin kuvattu sisältävän kaikki samat negatiiviset piirteet kuin saatavaan sovellettava laki, muttei juurikaan sen hyviä puolia.⁶⁴

3.3 Yhteenveto lainvalintamalleista

Yksikään lainvalintamalli ei selkeästi ole moitteeton. Lainvalintasäännön arviointi edellyttää tarkastelua niiden tahojen näkökulmasta, joihin säännön soveltaminen konkreettisesti vaikuttaa. Eri osapuolilla on erilaiset odotukset oikeudellisen tilanteen pysyvyydestä ja ennakoitavuudesta, minkä vuoksi myös heidän suojantarpeensa poikkeavat toisistaan. Oikeusvarmuuden kannalta keskeiseksi nousee kysymys siitä, kenen perusteltuja odotuksia lainvalintaratkaisun tulisi ensisijaisesti turvata. Erityisen merkityksellisiä intressitahoja ovat siirtäjän velkojat sekä mahdolliset myöhemmät siirronsaajat, joiden oikeusasema voi riippua siitä, minkä valtion lakia sovelletaan. Samalla on huomioitava siirtäjän oikeus disponoida varallisuudestaan haluamallaan tavalla. Mahdollisuus perustaa velkojia sitovia vakuusoikeuksia kuuluu varallisuusosoikeudellisen kompetenssin ydinalueeseen. Lainvalintaratkaisun ei tulisi tarpeettomasti rajoittaa tätä määräämisvaltaa, vaan sen tulisi tasapainottaa siirtäjän disponointivapaus ja sivullisten suojantarve.

Eri maissa sovelletaan eri lainvalintamalleja johtuen valtioiden rahoitusalojen sektoreiden merkittävyyden ja voimakkuuden vaihtelusta. Joissain maissa rahoitusmarkkinan sektoreista

---

⁶² Kansainvälisestä tuomioistuimien toimivallasta säädetään Bryssel I -asetuksessa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2012/1215, annettu 12 päivänä joulukuuta 2012, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (Bryssel I). Bryssel I -asetuksen 4(1) artiklan mukaan, kanne henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, voidaan aina nostaa tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa.

⁶³ Siirtovelallisen asuinpaikan laki lisäisi lainvalinnan kokonaisuuteen täysin ylimääräisen lain, koska henkilötahojen tulee joka tapauksessa ottaa huomioon siirtäjän asuinpaikan laki ja siirrettyyn saatavaan sovellettava laki. Juutilainen 2009, s. 126.

⁶⁴ Garcimartín Alférez 2009, s. 245–246.

merkittävin on arvopaperistaminen, kun taas toisissa maissa factoring on vahvin.

Lainvalintamallien etujen ja haittojen merkittävyys riippuu rahoitusalan näkökulmasta – toiset lainvalintamallit palvelevat paremmin tiettyjä rahoitusalan sektoreita kuin toiset.

Yhteiseurooppalaisen lainvalintasäännön säätäminen onkin osoittautunut haastavaksi nimenomaisesti rahoitusalojen kansallisten merkittävyyseroavaisuuksien takia.⁶⁵

Komission antamassa vuoden 2018 asetusehdotuksessa kaavailtu lainvalintamallivaihtoehto olisi ollut yhdistelmä siirtäjän kotipaikan lain ja siirrettyyn saatavaan sovellettavasta lain soveltamisesta. Siirtäjän kotipaikan lakia olisi sovellettu pääsääntöisesti edellä kerrotun mukaisesti ja siirrettyyn saatavaan sovellettavaa lakia olisi sovellettu tiettyihin poikkeustapauksiin.⁶⁶ Ratkaisuehdotuksella pyrittiin vastaamaan nimenomaisiin kansallisten rahoitusalojen eroavaisuuksista johtuviin lainsäädäntöodotuksiin ja ottamaan huomioon kaikkien tahojen oikeusvarmuuden odotuksien toteutuminen. Lainvalintasäännön ”pilkkominen” ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton ja tekee lainvalintasäännön soveltamisesta monimutkaista. Pilkkominen heikentää lainvalintasäännöllä tavoiteltavaa oikeusvarmuutta erityisesti saman saatavan kilpailevien siirtojen kollisiotilanteissa.⁶⁷ Euroopan unionin yhtenäisen lainvalintasäännön tavoitteena on löytää oikeustilaa selventävä ratkaisu; ei ratkaisua, joka luo lisää haasteita.

Onko harmonisoidun yhteiseurooppalaisen vaihtoehdon löytäminen ylipäätään mahdollista, vai tulisiko jäsenmaiden kehittää kansallista lainvalintasäädäntöään ja tavoitella sitä kautta kansainvälistä yhdenmukaisuutta tärkeimpien kumppanivaltioidensa kanssa? Olisiko yhdenmukaisuuden saavuttaminen mahdollista ilman EU:n säädäntötoimia tai onko yhdenmukaiselle koko EU:n kattavalle säädännölle edes tarvetta saatavan siirron esineoikeudellisissa kysymyksissä? Riidattomasti voidaan ainakin todeta, että yhteiseurooppalaisen lainvalintasäännön säätäminen on osoittautunut haastavaksi.

---

⁶⁵ Ks. van der Grinten 2011, s. 154–160.

⁶⁶ Poikkeuksia, joihin siirretyn saatavan lakia olisi sovellettu, olisivat olleet luottolaitoksessa olevalle tilille talletetun rahan siirto ja rahoitusvälineisiin liittyvien saatavien siirto. COM (2018) 96 final, s. 16.

⁶⁷ Ks. Labonté 2018, s. 333–335. Labontén mukaan lainvalintasäännön pilkkominen useammaksi vaihtoehdoksi luo epävarmuutta sovellettavasta laista erityisesti tilanteissa, joissa sama saatava on siirretty useammalle taholle. Tämä johtuu siitä, että kilpailevien saatavien siirtojen tilanteessa ratkaistavaksi tulee ”liittymätekijöiden konflikti” eli kysymys siitä, kumman siirtojärjestelyn sovellettavaa lakia siirtojen väliseen ensisijaisuuskonfliktiin tulisi soveltaa kilpailevien siirtojen lainvalinnan määräytyessä eri liittymätekijän perusteella.

4 Lainvalintamalli Suomen oikeudessa

4.1 Kysymyksen jäsentäminen Suomen oikeusjärjestelmässä

Suomen lainsäädännössä ei ole lainvalintasääntöä saatavan rajat ylittävän siirron sivullissuhteita koskevasta lainvalinnasta. Myös oikeuskirjallisuuden kannanotot soveltuvimmasta lainvalintasäännöstä ovat pääasiassa yli 10 vuoden takaa, eikä asiasta ole kansallista oikeuskäytäntöä.⁶⁸ Muissa EU-maissa sovelletaan monia eri lainvalintamalleja eikä mallin ottaminen toisista oikeusjärjestyksistä siksi ole yksioikoista. Tätä taustaa vasten lainvalintakysymystä lähestytään Suomen oikeusjärjestyksen perspektiivistä.

Edellä mainitussa Norjan korkeimman oikeuden tapauksessa HR-2017-1297-A, Norjan korkein oikeus lähti velvoittavan oikeuslähteen puuttuessa lainvalintakysymyksen ratkaisussa liikkeelle selvittämällä, onko olemassa vakiintunutta sääntöä, joka osoittaisi mitä lakia kyseessä olevien saatavien siirron sivullissuhteissa tulisi soveltaa.⁶⁹ Suomen kansainvälisesineoikeudellisia oikeussuhteita koskevat lainvalintasäännöt on perinteisesti jäsennetty *lex rei sitae* -periaatteen avulla.⁷⁰ Kyseisen periaatteen sisältönä on, että esineoikeudellisiin ongelmiin sovelletaan pääsääntöisesti esineen sijaintimaan lakia. Sääntö soveltuukin hyvin esineisiin, joiden sijaintipaikka säilyy pääsääntöisesti muuttumattomana. Näitä ovat esimerkiksi kiinteistöt, mutta sääntöä on perinteisesti sovellettu myös liikuteltaviin irtaimiin esineisiin.⁷¹ Saatavan kohdalla esineen sijaintipaikan määrittäminen vaikuttaa haasteelliselta erityisesti siitä syystä, että sijainti voi muuttua helposti. Saatavalla ei myöskään ole samalla tavalla ilmentyvää olomuotoa kuin muilla esinevakuuksien kohteella mahdollisesti olevilla irtaimilla tai kiinteillä esineillä.⁷² Lisäksi saatavaa ei välttämättä ole vielä konkreettisesti olemassa siirtohetkellä vaan se muodostuu vasta tulevaisuudessa. Tämän takia oikeuskirjallisuudessa *lex rei sitae* -säännöstä on esitetty kannanottoja, ettei se

---

⁶⁸ Ks. esim. Tepora – Takki 1994, s. 183–184; Koulu 2005, s. 204–205; Juutilainen 2007, s. 178–181; Tuomisto 2015, s. 56–57.

⁶⁹ HR-2017-1297-A, s. 11–12.

⁷⁰ Buure-Hägglund 1978, s. 36–37.

⁷¹ Ks. Buure-Hägglund 1978, s. 36–37; Koulu 2005, s. 185–186. Koulu perustelee esineen sijaintipaikkaan sidotun säännön soveltamista sen selkeydellä. Sovellettaessa esineen sijaintipaikan lakia eikä henkilöstatuuttia, ei tarvitse ratkaista kenen intressitahon kotipaikkaa missäkin tilanteessa tulisi soveltaa. Lisäksi koska lainvalinta seuraa esineen sijainnista eivät osapuolet voi sopia sovellettavista säännöistä. Tämä vahvistaa lainvalinnan ennakoitavuutta ja objektiivisuutta.

⁷² Ks. saatavan sijainnin määritelmällisyydestä Juutilainen 2009, s. 105–120.

välttämättä ole toimivin sääntö saatavien tai muidenkaan siirrettävien irtaimien esineiden kohdalla.⁷³

Koulun mukaan saatavan sijaintipaikkana on saatavan sijainnin määrittämisen haasteiden takia pidettävä siirtovelallisen pääintressien keskusta, joka yleensä on siirtovelallisen asuinpaikka.⁷⁴ Tämä tarkoittaisi sitä, että jos suomalainen lainsoveltaja päätyisi soveltamaan saatavan siirron esineoikeudelliseen lainvalintakysymykseen *lex rei sitae* -sääntöä, voisi hän päätyä soveltamaan tilanteeseen saatavan sijainnin pohjalta siirtovelallisen asuinpaikan lakia, joka on todettu ongelmalliseksi vaihtoehdoksi ja jonka myös Norjan korkein oikeus perusteluissaan hylkää.⁷⁵

Tepora ja Takki esittävät, että *lex rei sitae* -periaatteen ongelmallisuuden takia sen sijaan saatavan siirron sivullissuhteisiin olisi luontevinta soveltaa saatavan siirtäjän asuinpaikan lakia. He perustelevat näkemystään siirtäjän aseman keskeisellä merkityksellä siirtojärjestelyssä.⁷⁶ Myös Juutilainen kallistuu siirtäjän asuinpaikan lakiin, mutta esittää myös näkemyksiä, miksi saatavaan sovellettava laki voisi olla parhaiten toimiva vaihtoehto.⁷⁷

Norjan korkeimman oikeuden tapauksessa havaittiin, että norjalaisessa oikeuskirjallisuudessa enemmistö mielsi siirtäjän asuinpaikan lain sopivimmaksi lainvalintamalliksi. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, ettei oikeuskirjallisuuden kannanotot yksinään luo sellaista vakiintunutta sääntöä, jota Norjassa tulisi soveltaa kaikkien saatavien siirtotilanteiden esineoikeudellisiin kysymyksiin. Myöskään muuta näyttöä vakiintuneesta lainvalintasäännöstä ei ollut havaittavissa.⁷⁸ Vaikka Suomessa *lex rei sitae* -periaatteen on perinteisesti nähty olevan ratkaisu esinevakuuksien esineoikeudellisiin lainvalintakysymyksiin, esitän Juutilaisen, Teporan ja Takin kannanottojen tavoin, ettei *lex rei sitae* -periaatetta ja sen myötä saatavan sijaintia liittymäperusteena tule pitää varteenotettavana vaihtoehtona saatavan siirron sivullissuhteita koskevaa lainvalintakysymystä ratkaistaessa.

Samoin kuin Norjassa, myös Suomessa siirtäjän asuinpaikan laki vaikuttaisi oikeuskirjallisuudessa suosituimmalta vaihtoehdolta. Mutta koska oikeuskäytäntöä ei ole,

---

⁷³ Ks. *lex rei sitae* -säännön ongelmista irtaimen esineen kohdalla Juutilainen 2018, s. 267–300; Juutilainen 2009, s. 125–126.

⁷⁴ Koulun 2005, s. 204–205.

⁷⁵ HR-2017-1297-A, s. 12–13.

⁷⁶ Tepora – Takki 1994, s. 183–184. Näkemys on nimenomaisesti esitetty factoringjärjestelyn näkökulmasta, joka on Suomessa rahoitusmarkkinoita hallitseva saatavien vakuuskäyttöön perustuva rahoitusmenetelmä.

⁷⁷ Juutilainen 2007, s. 178–181.

⁷⁸ HR-2017-1297-A, s. 11–12.

uskoisin suomalaisen lainsoveltajan tulkitsevan Norjan korkeimman oikeuden tavoin – oikeuskirjallisuuden kannanottojen ei voida nähdä luovan sellaista vakiintunutta sääntöä, jota Suomessa tulisi suoraan soveltaa ”vakiintuneen asemansa” takia. Koska vakiintunutta lainvalintasääntöä ei ollut havaittavissa, Norjan korkein oikeus päätyi ratkaisemaan lainvalintakysymyksen läheisimmän liittymän -periaatteen pohjalta.⁷⁹ Periaate ilmenee sääntelyaukkokysymyksen yhteydessä siten, että kun lainvalinnan määrittämisestä ei säännellä velvoittavissa oikeuslähteissä, on tunnistettava se valtio, johon tapaus kokonaisarvioinnin jälkeen vahvimmin tai läheisimmin liittyy.⁸⁰ Se voisi olla myös suomalaisen lainsäätäjän keino ratkaista saatavan siirron esineoikeudellinen lainvalintasääntökysymys.⁸¹

Saatavan siirtojärjestelyyn läheisimmin liittyvänä valtiona Norjan korkeimman oikeuden mukaan on perusteltua pitää saatavan siirtäjän asuinpaikan valtiota.⁸² Perustelu lähtee liikkeelle siitä, että vakuusoikeuksien esineoikeudellisten kysymysten ydin on sivullisittomuuden täyttäminen oikeuden edellyttämällä tavalla. Toimet sivullisittomuuden saavuttamiseksi tehdään tavanomaisesti vakuusoikeuden myöntäjän eli siirtäjän asuinpaikan valtion oikeusjärjestyksen edellyttämällä tavalla, koska esineoikeudelliset kysymykset tulevat pääasiassa ratkaistavaksi siirtäjän maksukyvyttömyyden yhteydessä. Lisäksi myös muiden maksukyvyttömyysvelkojen oikeudet määräytyvät sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti missä menettely käynnistetään – tämän ollen yleensä siirtäjän asuinpaikka.⁸³

Lähtökohtaisesti saatavan siirron esineoikeudellinen kollisio ilmenee siis siirtäjän maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä siirtäjän velkojen ja siirronsaajien oikeuksien ristiriitatilanteessa. Sivullissuhteita koskevat kollisiotilanteet koskevat täten nimenomaisesti vakuusoikeuden pätevyyttä ja syntyntä tai syntymätöntä sivullissuojaa, joka saatavan siirron tilanteessa perustetaan lähtökohtaisesti siirtäjän asuinpaikan oikeusjärjestyksen mukaisesti. Näin ollen voidaan todeta siirtäjän olevan saatavan siirron esineoikeudellisen kysymyksen

---

⁷⁹ HR-2017-1297-A, s. 10–13.

⁸⁰ Läheisimmän liittymän periaate löytyy Rooma I -asetuksen 4(4) artiklasta ja on yleisesti kansainvälisyksitysoikeudellisissa lainvalintatilanteissa sovellettava periaate. Ks. Tuominen 2024, s. 222.

⁸¹ Todettakoon selvyytenä, että läheisimmän liittymän periaatetta voitaisiin hyödyntää perusteluna kansallista lainvalintasääntöä säätäessä. Ei itse lainvalintasääntönä. Läheisimmän liittymän periaate itse lainvalintasääntönä olisi ongelmallinen ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta.

⁸² HR-2017-1297-A, s. 12–13

⁸³ HR-2017-1297-A, s. 10–13. Ks. Garcimartín Alférez 2009, s. 240, 248.

keskeisin henkilötaho ja siirtäjän kotipaikan olevan läheisimmin siirtojärjestelyyn liittyvä valtio.

4.2 Todennäköinen ratkaisulinja

Norjan korkein oikeus tarkasteli mahdollisia lainvalintavaihtoehtoja kansainvälisen esineoikeuden tehtävien toteutumista ja merkitystä vasten.⁸⁴ Näkemykseni mukaan samoin kuin Norjan korkein oikeus perusteluissaan, voidaan siirtosopimuksen mukainen laki sekä siirtovelallisen asuinpaikan laki jättää pois lainvalintamallivaihtoehtojen joukosta, niiden toteuttaessa heikosti kansainvälisen esineoikeuden tehtäviä. Jäljelle jäävät näin ollen siirtäjän asuinpaikan laki sekä siirrettyyn saatavaan sovellettava laki.

On selvää, että saatava on siirtojärjestelyn keskeisin varallisuus oikeudellinen objekti Steffensin kertoman mukaisesti.⁸⁵ Näkemykseni mukaan siirtojärjestelyn sivullisten oikeusvarmuuden osalta kysymyksen keskiössä on kuitenkin nimenomaisesti vakuusoikeuden pätevyys, jonka väitän Norjan korkeimman oikeuden tavoin ehdottomasti liittyvän läheisemmin saatavan siirtäjään henkilötahona kuin itse siirrettyyn saatavaan varallisuusobjektina. Kansainvälisen esineoikeuden tehtävien toteutumisen kannalta keskeiseksi kysymykseksi nousee, kenen perusteltuja odotuksia lainvalintaratkaisun tulisi ensisijaisesti turvata. Tarkastelun kohteena eivät ole ainoastaan järjestelyn välittömät osapuolet, vaan ennen kaikkea sivulliset. Suojatessa sivullisia väärinkäytöksiltä on samalla kuitenkin huomioitava siirtäjän määräämisvalta omaisuuteensa. Ymmärrän Steffensin saatavan objektiiviseen asemaan pohjautuvan perustelun, jonka mukaan oikeusvarmuuden kannalta olisi sovellettava sivullissuhteisiin saatavan sovellettavaa lakia. Näen sen kuitenkin turvaavan ensisijaisesti siirtojärjestelyn *inter partes* -osapuolien perusteltuja odotuksia. Siirtäjän asuinpaikan laki olisi sivullisten odotuksia paremmin palveleva vaihtoehto, koska pätevyyden edellytysten tullessa loogisesti siirtäjän asuinpaikan lainsäädännöstä samoin kuin puhtaasti kansallisissa tilanteissa, olisi sovellettava laki ulkopuolisten tahojen helpommin havaittavissa.⁸⁶ Siirtäjän asuinpaikan laki olisi läpinäkyvä ja ennakoitava

---

⁸⁴ HR-2017-1297-A, s. 10–13.

⁸⁵ Steffens 2006, s. 559.

⁸⁶ Verrattuna siihen, että täysin siirtojärjestelyn ulkopuolinen taho havaitsisi saatavan luonteen perusteella määräytyvän lain, joka edellyttää usein juridista tietotaitoa. Esimerkiksi saatavan juridisteknisen määrittelyn oikeanlaiseksi sopimukseksi ja sopimukseen sovellettavan lainvalintasäännön löytämisen.

lainvalintasääntövaihtoehto kaikille henkilötahoille – ei ainoastaan siirtojärjestelyn sopimusosapuolille.

Suomessa saatavan siirron pätevyys edellyttää julkivarmistusta ja sivullisittomuuden saavuttamiseksi on asetettu tiukat kriteerit,⁸⁷ joten pidän johdonmukaisena kotimaisena tulkintalinjana, että suomalainen lainsoveltaja päätyisi painottamaan soveltuvan lainvalintakysymyksen ratkaisussa sivullistahojen oikeusvarmuuden toteutumista ja siirron pätevyyttä eli ensisijaisesti sivullisten perusteltuja odotuksia. Mitä tulee asuinpaikan määrittelyongelmiin, voitaisiin ongelma ratkaista samoin kuin yhteiseurooppalaisen lainvalintasäännön tapauksessa on ehdotettu ongelma ratkaistavan: pidetään sijaintina siirtäjän keskushallinnon sijaintipaikkaa.⁸⁸ Näkemykseni mukaan, läheisemmän liittymän periaatetta hyödyntäen, keskushallinnon sijainnin määrittelemisessä on suhteellisen vaivattomasti tunnistettavissa se valtio, johon liiketoiminta kokonaisarvioinnin jälkeen vahvimmin tai läheisimmin liittyy – varsinkin jos asuinpaikan määrittely sidotaan saatavan siirtohetkeen.

4.3 Yhdenmukaisuus, rahoitusalan sektorit ja EU:n lainsäädäntötendenssi

Lainvalintasääntöä säädettyä ja tapauskohtaisesti lainvalintakysymystä ratkaistaessa on pyrittävä kansainväliseen yhdenmukaisuuteen. Kansallista oikeusjärjestystä ei voi yhdenmukaistaa ottamatta huomioon muiden maiden oikeusjärjestyksiä.

Lainvalintakysymyksen yhteydessä on tuomioistuimen kuin myös lainsäätäjän pohdittava, minkä viiteryhmän kanssa sääntelyä halutaan yhdenmukaistaa.⁸⁹

Kansallista lainvalintamallia valittaessa tulee huomioon ottaa myös kotimainen rahoitusala ja sen sektorit. Euroopassa sovellettuihin lainvalintamalleihin ja toimintatapoihin vaikuttavat rahoitusalojen sektoreiden valtiokohtaiset voimakkuuserot. Factoring on ollut Suomessa jo pitkään vahva rahoitusmuoto, joten tämänkin takia siirtäjän asuinpaikan laki – sen ollessa soveltuva useiden saatavien siirtotilanteisiin – tuntuisi luontevalta ratkaisulta kotimaiseksi rajat ylittävien saatavan siirtojen esineoikeudelliseksi lainavalintamalliksi.

On huomioitava myös EU:n lainsäädäntötendenssi: yhtenäiseurooppalainen esineoikeudellinen lainsäädäntö on tulossa ennemmin tai myöhemmin. Kotimaista

---

⁸⁷ Ks. esim. panttauksen pätevyyden edellytyksistä kauppakaari 10 luku (kauppakaari 3/1734) ja Tuomisto 2015, s. 33–73; Tammi-Salminen 2015, s. 158–170.

⁸⁸ Ks. osio 3.2.1.

⁸⁹ Käsittelin kansainvälisen oikeuden yhdenmukaisuuden tavoitteluun liittyvää kysymystä myös osiossa 2.2. Ks. myös osiot 3.2.1 ja 3.2.2.

lainvalintamallia valittaessa tulee pohtia, miten tulisi suhtautua komission vuonna 2018 antamaan asetusehdotukseen, joka vedettiin takaisin vuoden 2025 lopulla. Onko ehdotuksesta havaittavissa tulevan säädännön suunta? Tulisiko kyseinen suuntaus ottaa huomioon kotimaista sääntöä säädettäessä sekä voimassa olevan oikeuden tulkinnassa? Näkemykseni mukaan EU:n lainsäädäntötendenssi asian suhteen on aika selvä: painoarvoa yhtenäistä lainvalintamallia valittaessa annetaan oikeusvarmuudelle ja sopimusvapautta painottavia vaihtoehtoja ei nähdä relevantteina. EU tulee siten luultavimmin päätyämään yhtenäiseurooppalaisessa lainvalintasäännössään joko siirtäjän asuinpaikan lakiin tai saatavaan sovellettavaan lakiin. Tässäkin suhteessa kaavailemani todennäköinen tulkintalinja vaikuttaa osuvalta.

5 Johtopäätökset

Katson tutkielmassa esitetyn perusteella, että sivullissitovuutta koskevan lainvalintasäännön harmonisointiin EU:n tasolla, joko uuden asetuksen säätämällä tai Rooma I -asetusta täydentämällä, kulunee vielä useita vuosia, vaikkakin asia on jo pitkään ollut kiivaan keskustelun kohteena. Sääntelyaukon olemassaolo on todistetusti ongelmallinen asia, joka edellyttää toimenpiteitä.

Saatavan rajat ylittävien siirtojen esineoikeudellisen lainvalintasäännön arviointia selkeyttää vertailu tilanteeseen, jossa saatava siirretään ilman kansainvälisiä liittymiä. Tällaisessa puhtaasti kansallisessa asetelmassa sivullisten suoja määräytyy yhden oikeusjärjestyksen sisällä vakiintuneiden periaatteiden mukaisesti. Ei ole ilmeistä, että pelkästään kansainvälisen liittymän vuoksi siirtojärjestelyn sopimusosapuolille tulisi antaa laajempaa tai laadullisesti erilaista suojaa kuin vastaavassa kansallisessa tilanteessa.

Suomessa vakuusoikeuksien sivullissitovuudelle ja pätevyydelle on asetettu tiukat lainsäädännölliset kriteerit. Pätevyyden edellytysten ollessa Suomessa tarkasti lailla säänneltyjä, uskoisin sivullisten suojaamisen korostuvan myös lainvalintamalla valittaessa ja täten kansallisen lainsoveltajan päätyvän siirtäjän asuinpaikan lakiin. Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että siirtäjän asuinpaikan laki vaikuttaisi myös muilta osin ratkaisulta, johon suomalaisen lainsoveltajan tulisi pyrkiä.

Tuntuu selvältä, että suomalainen lainsoveltaja päätyisi soveltamaan joko siirtäjän kotipaikan lakia tai siirrettyyn saatavaan sovellettavaa lakia. Kyseessä on todetusti kaksi oikeusvarmintaa vaihtoehtoa Euroopassa sovelletuista vaihtoehtoista. Onko suomalaiselle lainvalintasäännölle edes tosiasiallista tarvetta, jos tulkinnassa kuitenkin päädyttäisiin jompaankumpaan näistä toimivimmista vaihtoehtoista?

Ennen yhtenäistä EU-säädäntöä on varauduttava saatavan rajat ylittävien siirtojen tilanteisiin ilman ylikansallista lainsäädäntöä. Suomen oikeusjärjestelmässä tulee olla keinot rajat ylittävän saatavan siirron esineoikeudellisten kysymysten ratkaisuun. On vähintäänkin suotavaa kansainvälisen esineoikeuden tehtävien toteutumisen kannalta, että Suomessa säädetään kansallinen lainvalintasääntö vaikkakin kotimainen lainsoveltaja päätyisi todennäköisesti jompaankumpaan suosituimmasta eurooppalaisesta vaihtoehtoista: ennakoitavuuden kannalta kirjoitettu lainsäädäntö on kuitenkin aina kaikkein oikeusvarmin vaihtoehto.